

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה כא.

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

קח א מיי" פ"ג ש"ג מהל'
קידוש המסע אל' ב':
קח ב מיי" ח ש"ד הלכה
ב':
ג מיי" ט הלכה א':

רבינו הגנאל

לוי אקלע לבבל בי"א
בתשרי. פיר בא (ברוגית)
[הורגות] או בבצורת בי"א
בתשרי בבבל, ואמר ססים
תבשילא דבבלא, כלומר
תבשילא דבבלא, והוא היום
יום פכור. כלומר כי עברו
אלול שנמצאו אחד עשר
בבבל עשירי לירושלים.
ועל זה העניין נעשה
סוכות. אמרו לו תמיד
ונשלים הצום היום. אמר
להם לא שמעתי מבית דין
מקודש. כלומר שמעתי
להם כי צונם לעבר אלול.
ואמ' להו היינא יומא
רבא במעבא. פיר, שנה
מעוברת היחה שנמצאו
עשרה במרחשוון כי
הוא עשרה בתשרי, והוא
יום כפור. ואמ' להם
אל העידו שעברו השנה
הזאת, ואמ' לא שמענו
מבית דין מקודש, ואמרין
שמה לא עיברו. שלוחי
ניסן מהלכין לא פחות
מי"ב יום, ושלוחי תשרי
פעמים שאין מהלכין אלא
עשרה ימים, מפני כי
שבתין בראש שנה וביום
ההוא יום טוב, ומצאו
אלו שלוחי ניסן מגיעין
למקומות רחוקים, מה
שאר שלוחי תשרי מגיעין
בהן. רבה היה רגיל יתוב
עניינתא תרי יומי, וימנא
חזיא אשבתא כוחיתה. כי
עברו ליה לאלול, והיה יום
כפור בי"א בתשרי, דהוה
מחמיר אפשיה ונקיש תרי
יומי, מילתא וירחשת עבד
ואמר ליה למחר צומא רבא
במערבא כול'. פשוטה
היא. שלא ליה רב הונא
בר אבין לרבא כי חזית
ברשבתא תקופת טבת עד
י"ו בניסן, עברה להדיא
שחא ולא תירוש לה,
דכתיב שמור את חרש
האביו וג', שמור חרש
של אביו שתהא נופלת
בו, כלומר, לא יהא אביו
קרב אלא בתקופת חרשה,
זה הדבר היה נוהג בזמן
שבות המקדש קיים, וזה
אחד מן הדברים המפורשים
בידי בית דין בזמן שהיה
האביו קרב. אבל עכשיו
שאין אביו לא חיישן
להא דשלת רב הונא.
ואע"ג דליה לן ספק
בזמן הוה, עבדין כי הא
דמפורשא בתחילת יום
טוב דלא נקטינן האינדא
תרי יומי אלא משום
אל תשנו מנהג אבותיכם.

לוי אקלע לבבל בחדר בתשרי. אחד עשר היה לזני צבל ועשירי
לזני ארץ ישראל לעברו לאלול וממחר התחום צל דהא יוה"כ
הוא אי"ז ביוה"כ של בני צבל צא סמוך לחמשה והוא היה ערב יוה"כ
לזני אי"ז ואמרו לו אסהיד לן כלומר ונאסור לנאכל גם עתה לדיה"כ

הוא אמר להם לא שמעתי מפי צ"ד
מקודש שינא ציום ל' של אלול סמוך
למשכה שלא היה שעות ציום לזכ
ולקבל עדותן וידע שלא יקדשוהו עד
למחר ציום ל"א אזל לא המתין עד
למחר שישמע שיקדשוהו ואין מעדיין
עד שישמע מצ"ד מקודש כלקמן (ע"ג)
אע"פ שידוע שלמחר יקדשוהו וא"ת
והיאך ייחסם לנאכל ויש כאן ודאי
איסור כרת דלוריינתא וי"ל התנן
לקמן צפקי שני (דף כה. וסס) אשר
מקראו אתם מקראי קדש צין צומנין
צין שלא צומנין ואמרין בגמ' אתם
אפי' שוגגים אתם אפי' מודים ואפי'
מוטעין והא דלמרין צפקי גיד
הנשה (תולין דף קא: וסס) גצי שגג
ציוה"כ פטור דגזירה הוה ויוה"כ
דהיאך שחא צבתה הוה ולא אמרינן
אתם אפילו מוזנין אתם הוקבע להם
החדש צומנין ומפני הגזירה לא עשו
יוה"כ בעשירי ועשרה ציום השבת
שלא ישמח ואין יוה"כ אלא בעשרה
במשנה אכל הכא להם היה עשירי
ולא דמי נמי להוהו דפ"ק דסנהדרין
(דף י"ב: וסס) צפקי חזקיה רחמיס
על עצמו דכתיב כי אכלו הפסח צלא
ככתבו וגי' ומפרש שעצירו השנה
ציום ל' של אלול וספור הואיל וכלוי
לקובעו ניסן ולא אמרינן אתם אפי'
שוגגים כו' משום דלא שייך אלל
כגון יום ל' או יום ל"א כשקובעין
באחד מהן ר"ח לחסרו או לעברו
שלא כדן או על פי עדות שקר:
בי חזית דמשכה תקופת טבת עד
שיתרס בניסן. שנתקופת ניסן

תרי ירחי חסירי קלא איס לכו. לטבת חסרו ממה נפשך כסדר
הלזנה באחד מלא ואחד חסר ואם איתא דחסרוהו לנשנ כזר יאל
הקול לפני הפסח ובא אללנו אף למקום שאין שלוחי צ"ד של ניסן
מגיעין וכן בתשרי אם חסרו תמוז ואז שהרי תמוז תמיד חסר:

צמים תבשילא דצבנאי אכלו להם
למענין ציוה"כ צבנאי שהרי צ"ד
עיצרו את החדש ואו ויהו"ט מתעניס:
אסהיד. ונקבל עלינו ולא נאכל:
לא שמעתי מפי צ"ד מקודש. לא אעיד
לכס דלמרני לקמן צפרקין (ע"ג) על
כולן שלוחים יוצאים מצערב כגון אם
לא קדשוהו ציום ל' יוצאין השלוחים
לערב לומר מעובר הוא אזל על
ניסן ומתרי אע"פ שידועין שיקדשוהו
למחר ציום ל"א שהרי אין ר"ה
נחה לשלשים ושנים אפי' אין יוצאין
עד שישמעו מפי צ"ד מקודש ואני לא
שמעתי מפי צ"ד שלא הייתי במקום
שצבו סנהדרין סס: דמטו שלוחי
ניסן. צ"ד שולחין לגולה להודיע יום
שקדשוהו וכל מה שהם יכולין לילך
הם הולכין עד הפסח וכן בתשרי עד
סוכות חוץ משבתות וימים טובים שלא
ניתנו לחלל לשלוחין כדתינא צפרקין
(לקמן ע"ג) על קריאתם אתה מחלל
ואי אתה מחלל על קיומם לפיכך
שלוחי ניסן מגיעין למקום שאין שלוחי
תשרי מגיעין שהרי אין ימים טובים
צנימים לעכס וצתשרי יש ר"ה
ויוה"כ שאין השלוחין הולכין צו:
ליעצבו תרי יומי. טוב ואע"פ שהגידו
להם השלוחים יום קביעתו: **גזירה**
ניסן אטו תשרי. שחם מנהיגם
לעשות בניסן יום אחד יתנהו כן בתשרי
שלא ע"פ שלוחים ופעמים שיטעו:
רבי חייבו ור' חייב צב אבא.
תלמיד דר' יוחנן היו ושמועו מפיו לך
הקפיד כנגדם: **עצרו יומא חזא**.
צני המקום: **איכב צתעניסא חזא**
יומי. עם לילותיהם שחא עיצרו צ"ד את החדש ויום אחד עשר
שלנו הוא עשירי שלהן: **דס סהא אחריסו**. הריני מת על ידך
שתזיקני להתענות צ' ימים וצ' לילות. דס תהא אחריתו נוטריקון
של דמתיא: **כי חזים דמשכה תקופת טבת עד שיתרס בניסן**.
שאין תקופת ניסן נופלת עד יום ט"ו וקיימא לן דיום התקופה
מתחיל כר' יוסי דלמר הכי צפ"ק דסנהדרין (ד' יג.) נמצאת תקופת
טבת מושכת עד שיתרס בניסן ולא עד כולל: **עצה להיא שחא**.
כאחרים דליה לכו הא סברא צפ"ק דסנהדרין (סס): **ולא חטוש**
לה. למימר שיהיה הוא ולא נעציר כוונתהו אלל ודאי כאחרים
נעציר דמסייע להו קרא דכתיב (ה) את חדש האביב שיהא
צמידוש ואביב הוא יום"י תקופת ניסן של חמה נכנס צו
שניסן קרוי אביב על שם צישול התבואה וציסול התבואה אינו
אלל לחשבוני של חמה שהקין והחורף אחר חשון החמה הם
והחורף הכחוצ לשומרו שיהא צמידוש ואין לשון חידוש נופל אלל
בלזנה שהיא מתחדשת בתולדותיה. ואשמעינן קרא שיהא ניסן של
חמה בתוך י"ד יום למוול הלזנה שהוא עדיין מחידוש הלזנה
דמיום י"ד ואילך ישנה היא ואליו היה תקופת ניסן ציום ט"ו
לא היינו צריכין לעבר אלל השנה אלל נעבר אלל ונדחה את
ניסן יום אחד ותפול התקופה ציום י"ד אזל כשהיא צבה ציום
ט"ו בניסן לא די לן צעיצורו של אלר וצריכה השנה להתעצר
ותפול התקופה צאלר שני נמצא ניסן של חמה מושך בתוך חדש
ניסן הלזנה הכי מפרשין לה צסנהדרין (סס) אליכא דלחחרים
דכי מטיא צט"ו מעצבין את אלר וכי מטיא לט"ו מעצבין את
השנה: **שמור אביב של תקופה**. דהיינו ניסן של חמה שיהא
צמידוש ניסן הלזנה: **סיהרא דמשלים ליומא**. שהיחם משלים
מחורו עם הן החמה שאינו מתחיל עד שעת זריחה:

(א) [נ' מו' שבת צ' ד"ה
רבי נתן, צ סנהדרין י"ג;
א) צפ"א: (ב) חיים, ד צפ"א
ליחא, (ג) צפ"א ח"ט, (ו) אולי
צ"ל ולענה,

תורה אור השלם

1. קלים היו רדפינו
משרי שמים על הקרים
דלקנו במדבר ארבו:
אוכה די ט'
לנו:
2. שמור את חרש
האביו ועשית פסח לוי
אלוקי פי חרש האביו
הוציאו פי אלוקי
ממצרים לקלל:
דברים טו א

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולא תמוס
כי דמסייע להו קרא
דכתיב שמור את חדש:

הגהות מהר"י

[א] רש"י ד"ה צמים כו'
שהרי צ"ד עיצרו את חדש
אלול כפ"ל:

מוסף רש"י

שמור אביו של תקופה
שיהא חרש ניסן.
שמור תקופת ניסן של
חמה שיהא צמח חידושה
בזמן אביב הוא
ניסן של חמה שאין ניסן
קרוי אביב אלל על פי
צישול התבואה שמתחיל
בו, וכי ציסור התבואה
ועמי הקין והחורף תחשון
החמה סס ואמר חממא
שמור שיהא ניסן של חמה
נמשך לתוך ימי חידושה
אלל על לזנה המתמשכה,
ואין לשון חידוש נופל
ואשמעינן שיהא ניסן של
חמה נמשך בתוך ימי
חידוש הלזנה צמקת,
וממה הן ימי חידושה י"ד
ימים ממשן ואילך היא
ישנה (שנהדרין י"ג).

(א) צפיוס על ר"ה המיוחס
להנצחה וי"ל איתא דלמרו
ליה דלמקרא חיים"ש בתשרי
ע"ש.